

KOREA VALLÁSAI 3.

SZEMINÁRIUMI DOLGOZAT

A koreai sámánszertartás tárgyi világa

Készítette:

Szalai Szabina

Informatikus-könyvtáros

3. évfolyam

2011 őszi félév

Sámánizmusnak hívjuk Szibéria és Belső-Ázsia lakóinak ősi hiedelemrendszerét. A központi alak a sámán, aki közvetít az emberek és a szellemek vagy lelkek világa között. A sámán legfontosabb jellemzője, hogy tudatosan elő tudja idézni az ekstázist – az "elragadtatást" –, amelynek során megváltozott tudatállapotba kerül. Ehhez hozzá szokták fűzni, hogy a lélekutazás mindig valamilyen meghatározott cél érdekében történik, a közösség valamelyik tagján akar segíteni. A sámán mindig valamilyen válsághelyzet megoldására vállalkozik.¹

A sámán egy karizmatikus személy (lehet férfi vagy nő). Képes transzállapotba kerülni és így tud irányítani egyes szellemeket (általában úgy, hogy a saját testébe fogadja őket), valamint testen kívüli utazásokat tehet. Azonban Koreában a sámánok (*mudang*) inkább nők, mint férfiak.

A transz állapotába különféle módokon tud eljutni a sámán. Például ha dobolással, táncolással vagy egy tükörré koncentrációval kizárja az általános ingereket, vagy ha dohányt, alkoholt vagy hallucinogén anyagokat fogyaszt.²

A sámán képes közvetlenül kommunikálni a természetfeletti világgal, emellett a gyógyítás és a jóslás képességével is bír. A sámán a szellemvilággal való kapcsolatából adódóan igen hasznos és fontos szerepet tölt be a közösség életében.

A sámánt különleges hivatása miatt a társadalmilag megkülönböztetik a többiektől. Tekintélyt kölcsönöz neki az, hogy képes a szellemekkel kapcsolatba kerülni, azonban ezzel párhuzamosan félelmet is kelt az emberekben, mert nem csak hasznot hozhat, hanem árthat is. Két féle sámánt ismerünk: jó (fehér) és a gonosz (fekete). A fehér sámán jóindulatú istenséghez, jó szellemekhez fordul, azonban a fekete sámánok a gonosz istenséghez, illetve szellemekhez fordulnak.

A sámán a hivatását öröklődés illetve tanulás és egy belső elhívás útján nyeri. Az öröklődés azt jelenti, hogy a halott sámán lelke vagy az úgy nevezett sámánbetegség öröklődik. A

---

¹ http://www.spiritualis-tanitasok.hu/ezoterikus_iranyzatok/egyeb_iranyzatok/samanizmus.html

² Jonh Bowker (szerk.): *Vallások*. Budapest, Totem Kiadó, 2004, p. 10-12.

tanulás azt jelenti, hogy egy szellem kiválasztja a szerinte alkalmas embert, elhívja és ráveszi, hogy elfogadja a hivatását, azonban ez a hívás elkerülhetetlen.

A sámán születik a hivatására és ez bizonyos jelekből kikövetkeztethető, melyek megkülönböztetik őt az átlagos embertől. Például a többi emberhez képest több csontja (fogak, kéz-és lábujjak) van. Ezért nem is úgy válik sámánná valaki, hogy egyszerűen akarja, hiszen nem ő hívja a szellemeket, hanem azok már a születése előtt választják őt ki.

A sámán kötelessége, hogy tudjon mindenről, amire szüksége van az embereknek a mindennapi életben, de saját maga képtelen megszerezni. Időben távoli eseményeket lát előre, megtalálja az elveszett állatokat, megjósolja a vadászat, halászat várható eredményét és segít abban, hogy a nyereség minél nagyobb legyen. Ezeken kívül gyógyító és lélekvezető. E feladatokat úgy látja el, hogy kapcsolatba tud lépni a szellemekkel. Három nagy eseménynél elkerülhetetlen a sámán segítsége: születés, házasság és haldoklás.

A sámán úgy teljesíti kötelességeit, hogy tudatosan vagy ekstázis révén a szellemvilággal kapcsolatba lép és kommunikál. Az ekstázisnak két formáját ismerjük: megszállott ekstázis (sámán testét egy szellem birtokba veszi) és az utazó ekstázis (a sámán lelke utazik a szellemek világába). Passzív formában, az ekstázis formájában a sámán intenzív lelkiállapotba kerül, és az emberfeletti erő és tudás lepi el, majd tudatvesztett állapotba kerül. Miután befogadta a szellemet, a sámán a szellem szócsövénévé válik. Aktív ekstázisban transzszerű állapotba kerül, a sámán ilyenkor a lelke elhagyja a testét és az ég három szférájának egyikét keresi fel. Ébredés után beszámol élményeiről.³

---

³ Hoppál Mihály, Szathmári Botond, Takács András (szerk.): *Sámánok és kultúrák*. 2005 Budapest, Gondolat Kiadó, p. 30-35.

A koreai sámán-szertartásokat *kut*nak nevezzük. Általában a kut több „epizódból” (*kōri*) áll és több órán vagy akár több napon át is tarthat. A sámán táncol, emlékezetből előadja a sámánszövegeket és a zenészek közben játszanak a hangszereiken. A koreai sámánista szertartásokon fontosak a ruhák, zenészek. A sámánok egy-egy szertartás alatt többször is átöltöznek, ezzel jelezve, hogy cserélik a szerepeiket.⁴

A zene (*sinawi*) az egyik legfontosabb eleme a szertartásoknak. A szertartásokon a zene a sámán által előadott dalokból és hangszeres kísérőzenéből áll. A dalok lehetnek sokfélék, de általában líraiak vagy elbeszélők. A lírai dalok általában imák, ezzel szemben az elbeszélők inkább az emberek gondolatait tükrözik a szellemhez (vagy fordítva).

Minden sámán (esetleg a sámán zenészei) a saját gongján és cintányérján játszik, a többi hangszereken (furulya, dob) zenészek játszanak. A sámánok és a zenészek általában hallás után tanulják meg a dallamokat, vagy nagyon sokszor improvizálnak. A zenészek között van aki *pirin* (henger alakú oboa), *daegeum*ön (bambuszból készült, hagyományos koreai fúvós hangszer. Hasonlít a fuvolához), *haegeum*ön (kéthúros hegedű), *janggon* (homokóra alakú dob), *bukon* (hordó alakú dob), *jingen* (nagy gong), *barán* (cimbalom) és *kkwaenggwarin* (kicsi gong) játszik.⁵

⁴ Christina Pratt: *An Encyclopedia of Shamanism*. New York. 2007. p. 257.

⁵ Suh Cheong-Soo, Bernard Rowan, Yoon-jung Cho (Eds), 2004: *An encyclopedia of Korean Culture*, 2004, Seoul, Korea, Hansebon.

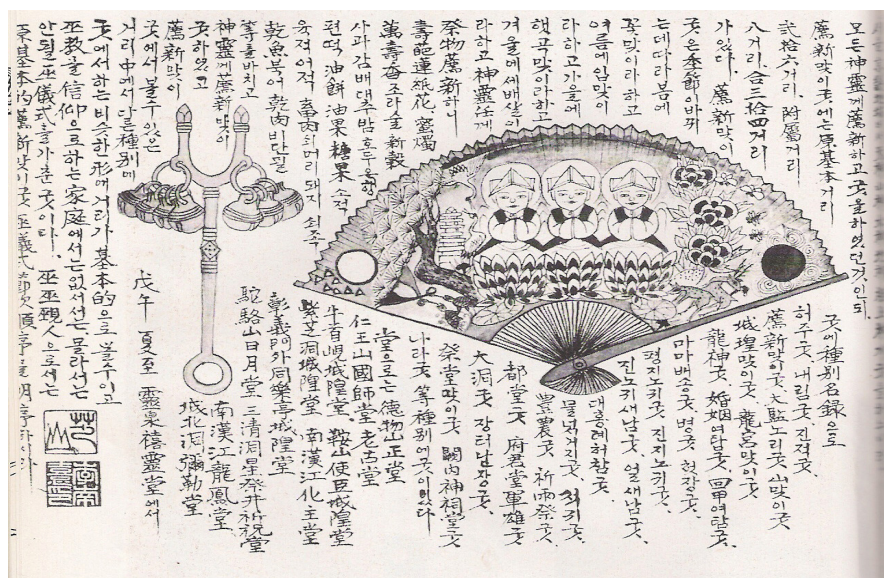

A koreai sámának két fontosabb eszköze a csengő- vagy csörgőbokor és a legyező. A legyező a sámán jobb kezében, míg a csengőbokor a balban található. A legyezőn – többek között – a Nap és a Hold képe látható, köztük három fehér fejfedős Buddha. A csengőbokrot a sámán táncolás közben rázza, ezzel üldözve el vagy idézve meg a szellemet. A legyezőt különféle alkalmakkor használják, például a szellem megidézésénél vagy mikor a szellem elfogyasztja a számára felajánlott áldozati ételt.⁶

A koreai sámánasszonyok kezében a szellemek meghívásának eszköze a villásnyelvű csörgőbot (*baul* vagy *bangul*), amit a hosszú órákon át tartó szertartás alkalmával használnak. Gömb alakú, apró pergőszerű csörgők vannak rajta, és hagyományosan hét darab volt belőlük.

⁶ Hoppál Mihány: *Sámánok*. Budapest, Helikon kiadó 1994, p. 100.

⁷ Hoppál Mihály: *Sámánok*. 1994, Budapest, Helikon kiadó, p. 100.

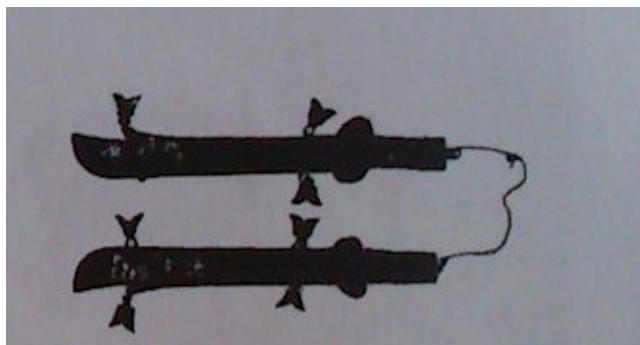
Szintén fontos eszköze a sámánnak a tükör (*kõul*). A tükör fémből készül és több mindenre is használják, de első sorban inkább a szellemek elűzésének eszköze. A visszatükrözésekről azt tartják, hogy ezek a fény-szellemek, amiknek rejtélyes erejük van.⁸

A tükörrre fel van vésve a nap, a hold, hét csillag, valamint szanszkrit írás. A szertartás során, a sámán egy rakás ragadós rizsre teszi a tükröt és imádkozik. Ezután megnézi a tükör hátulján, hogy hány szem rizs ragadt oda. A páratlan szám jó szerencsét, ha pedig páros a szám, az rossz szerencsét jelent.

Néhány területen a tükör a sámán státuszát is jelöli. Egy idősebb sámán (*shin õmõni*) odaadja a tükrét az egyik tanítványának (*shin ttal*) ezzel is jelezze, hogy kit jelöl ki utódjának.⁹

A sámánok használnak a szertartások során kést, valamint szentelt kardot (*shin kõm*) is. Ezek a kardok és kések szimbolizálják a szellem erejét. A kardot azért használják, hogy a szertartás elején és végén elűzzék a gonosz szellemeket. Bizonyos rítusokon a sámán mezítláb táncol két kard élén.¹⁰

11

---

⁸ Christina Pratt: An Encyclopedia of Shamanism. New York, 2007, p. 259

⁹ Kim Kwang-on, The Implements and Costumes of the Shaman, Korean Cultural Heritage, Thought and Religion, The Korean Foundation, Seoul, 1996. p. 214

¹⁰ Suh Cheong-Soo, Bernard Rowan, Yoon-jung Cho (Eds), 2004: An encyclopedia of Korean Culture, 2004, Seoul, Korea, Hansebon.

¹¹ Suh Cheong-Soo, Bernard Rowan, Yoon-jung Cho (Eds), 2004: An encyclopedia of Korean Culture, 2004, Seoul, Korea, Hansebon.

12

13

A szellemvilág mindig misztikus és megfoghatatlan volt az emberek számára. Azokat hívták sámánoknak, akik a két világ között kapcsolatot tudtak fenntartani. Különlegességük miatt a társadalom nagy többsége felnézett rájuk, és félték is tőlük. A világ minden pontján fellelhetőek voltak ezek az emberek, de még napjainkban is találkozhatunk velük.

A sámánok által fontosnak tartott és használt tárgyak a világ minden táján különbözőek, de általában funkciójuk hasonló, hiszen hasonló célok eléréséhez van rájuk szükség.

¹² Hoppál Mihány: Sámánok. 1994, Budapest, Helikon kiadó, p. 104

¹³ Hoppál Mihány: Sámánok. 1994, Budapest, Helikon kiadó, p. 105.

Bibliográfia

- Bowker, John (szerk.): *Vallások*. Budapest, Totem Kiadó, 2004, p. 10-12.
- Hoppál Mihály, Szathmári Botond, Takács András (szerk.): *Sámánok és kultúrák*. 2005 Budapest, Gondolat Kiadó, p. 30-35.
- Pratt, Christina: *An Encyclopedia of Shamanism*. New York. 2007. p. 257-259.
- Suh Cheong-Soo, Bernard Rowan, Yoon-jung Cho (Eds), 2004: *An encyclopedia of Korean Culture*, 2004, Seoul, Korea, Hansebon.
- Hoppál Mihály: *Sámánok*. Budapest, Helikon kiadó 1994, p. 100.
- Kim Kwang-on: *The Implements and Costumes of the Shaman, Korean Cultural Heritage, Thought and Religion*, The Korean Foundation, Seoul, 1996. p. 214

Képek forrása

- Internet
- Hoppál Mihály: *Sámánok*. 1994, Budapest, Helikon kiadó, p. 100-105.
- Suh Cheong-Soo, Bernard Rowan, Yoon-jung Cho (Eds), 2004: *An encyclopedia of Korean Culture*, 2004, Seoul, Korea, Hansebon.